

CURIERUL JUDICIAR

DOCTRINĂ — JURISPRUDENȚĂ — LEGISLAȚIUNE — ECONOMIE POLITICĂ — FINANȚE

DIRECTOR : D. ALEXANDRESCO

PRIM-REDACTOR : I. N. CESĂRESCU

ABONAMENTUL

Pe an 30 lei; 6 luni 16 lei; 3 luni 8 lei

Studentii plătesc pe jumătate

Străinătatea : 40 lei pe an, 20 pe 6 luni

A P A R E

de două ori pe săptămână sub redacțiunea unui comitet

Abonamentele se plătesc tot-d'a-una înainte

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA

BUCURESCI

6, Splaiul Brâncoveanu Voevod, 6

Vis-à-vis de Palatul Justiției

S U M A R

Despre *datio in solutum* în genere și despre lucrul ce debitorul trebuie să plătească, de d. D. Alexandresco.

Explicațiunii la noua lege a taxelor de timbru și înregistrare, de d. I. N. Cesărescu.

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ.

Inalta Curte de casație și justiție, s. I : *Gheorghe Vasiliu cu Paraschiv și Ivanciu Batog*.

Informațiuni.

Despre *datio in solutum* în genere

și

Despre lucrul ce debitorul trebuie să plătească (*)

Am expus în No. 18 al acestui ziar câteva considerațiuni generale asupra dăreii în plată (*datio in solutum*). În urma acestei expunerii, câtă acum să ne reîntoarcem la art. 1100 de la care ne am depărtat puțin. Am vădut că, după acest text, creditorul nu poate fi constrâns a primi un alt lucru în locul aceluia datorit, pentru că aceasta a fost intenția părților contractante (1).

Dacă lucrul datorit este un corp cert și determinat, debitorul trebuie să-l predea în starea în care se găsește în momentul tradițiunii, ceea ce însemnează că nu este obligat a despăgubi pe creditor de degradațiunile suferite fără culpa sa sau faptul lui (art. 1102). Aceasta nu este de cât consecința logică a principiului cunoscut că lucrul este în risc-pericolul creditorului din momentul ce obligațiunea este perfectă (art. 971, *in fine* și 1074, § 2).

Dacă lucrul s'a deteriorat prin greșala debitoru-

lui său chiar fără culpa sa, însă în urma punerii sale în întârziere, el va trebui să despăgubească, pe creditor, pentru că, în cazul întâi, el nu și a îndeplinit obligațiunea de a păstra lucrul, impusă prin art. 1074 § 1, ear în cazul de al doile, riscul este în sarcina lui (art. 1074, § 2 și 1102). Debitorul nu se va putea apăra de răspundere, în acest din urmă caz, de cât dovedind că lucrul ar fi perit și la creditor, dacă i s'ar fi dat (art. 1156, § 2).

Dacă lucrul, care face obiectul obligațiunii, este determinat numai în specia sa, de ex., un cal, debitorul nu este dator a da lucrul de cea mai bună specie, nici însă de cea mai rea (art. 1103), ci un lucru de calitate mijlocie (2). Această soluție, admisă și în privința legatelor (art. 908), este conformă art. 970, care voește ca convențiile să fie executate cu bună credință (3).

Dacă este vorba de predarea unor lucruri fungibile, precum vin, oliu, grâne, etc., a căror calitate n'a fost determinată, debitorul se va putea libera dând lucruri de o calitate ordinară, destul este ca aceste lucruri să nu fie stricate (4).

Dacă este însă vorba de împrumutul unor lucruri fungibile, se vor restitui lucruri de aceeași cantitate, specie și calitate (art. 526, 1576, 1579 § 2, 1584), *eadem qualitate, ac bonitate* (5), adică lucruri *de aceeași câtime și calitate, și tot de același soi*, după cum se exprimă art. 1323 din

(2) «Acel care datorește un lucru determinat numai prin specia sa, dice art. 243 din noul Cod german, trebuie să preseteze un lucru de calitate și valoare mijlocie; «*Hat eine Sache von mittlerer Art und Güte zu leisten*». Crp. L. 37, Pr și 110, Dig., 30, *De legatis*, I.

(3) «Debitorul este obligat a și îndeplini prestațiunea, dice art. 242 din Codul german, așa cum o cere buna credință și intențiunea comună a părților, determinată prin usuri». «*Der Schuldner ist verpflichtet, die Leistung so zu bewirken, wie Treu und Glauben mit Rücksicht auf die Verkehrssitte es erfordern*». Veđi și art. 157 din acelaș Cod.

(4) Cpr. L. 4, Dig., 33, 6, *De tritico, vino vel oleo legato*; L. 52, Dig., 17, 1, *Mandati, vel contra*. Veđi Molitor, op. cit., III, 977.

(5) L. 3, Dig., 12, 1, *De rebus creditis*.

(*) Veđi *Curierul Judiciar*, No. 18 din 2 Marte 1900.

(1) «*Nam in contrahendo quod agitur, pro cauto habendum est*». L. 3, Dig., 12, 1, *De rebus creditis*.

Codul Calimach (983 C. austriac) ⁽⁶⁾, fără a se avea în vedere valoarea lor, suirea sau căderea prețului lor (art. 1579, § 2). Legea nu ține nici o socoteală, în privința produselor sau altor lucruri fungibile, de valoarea ce ele pot avea în momentul restituirei, pentru că părțile sunt presupuse a fi avut intențiunea de a înlocui lucrurile împrumutate prin lucruri identice, ear nu prin lucruri de aceeași valoare ⁽⁷⁾. Împrumutul de consumație este deci, până la un punct oare care, un contract aleator, întru cât valoarea restituită de împrumutat poate fi cu mult mai mare sau mai mică de cât cea dată de împrumutător.

Împrumutatul fiind obligat a restitui lucruri de aceeași specie, calitate și cantitate, trebuia prevădută cazul în care asemenea restituire nu putea să aibă loc. Aceasta face obiectul art. 1585, după care, de câte ori împrumutatul se găsește în imposibilitatea, fie chiar relativă ⁽⁸⁾, de a-și îndeplini obligația de restituire în condițiile de mai sus, el trebuie să plătească valoarea lucrurilor împrumutate, calculată după timpul și locul în care urma a se face restituirea, sau după timpul în care și locul unde s'a contractat, dacă timpul și locul facerii plăței n'a fost determinate prin contract.

Dacă însă împrumutul, în loc de a avea de obiect lucruri fungibile, are de obiect o sumă de bani, ipoteză mult mai practică, restituirea trebuie să se facă în monete de aur sau argint având curs legal în momentul facerii plăței. Debitorul nu ma

⁽⁶⁾ Cpr. art. 607 C. german, unde se dice că acel care a primit ca împrumut bani sau alte lucruri fungibile, este obligat să restituiească împrumutătorului ceea ce a primit în lucruri de aceeași specie, calitate și cantitate, în *Sachen von gleicher Art, Güte und Menge*.—Este de observat că art. 1892 din Codul fr. confundă fungibilitatea cu consumptibilitatea, confuziune de care textul nostru (art. 1576) se ferește cu drept cuvânt, reproducând art. 1819 din Codul italian. Consumptibilitatea rezultă, în adevăr, din natura lucrurilor, pe când fungibilitatea rezultă din voința părților. Toate lucrurile consumptibile sunt fungibile, pe când unele lucruri fungibile (de ex. petrele de construcție, scândurile, etc.), nu sunt consumptibile. Cpr. Thiry, IV, 162. Al. Degré, *Dreptul* din 1891, No. 80, p. 642, *ad notam*. T. Huc, XI, 166.

⁽⁷⁾ Cpr. Baudry et Wahl, *Prêt*, 750. Guillouard, *Id.*, 92. Veđi și Laurent, XXVI, 505, care dice că acest sistem tradițional, de și e mai puțin juridic, totuși este mai nemerit, pentru că înlesnește restituirea și, în ori-ce caz, tae din rădăcină contestațiile ce adese-ori s'ar rădica din cauza prețului produselor, care poate varia de la un moment la altul.

⁽⁸⁾ Această dispoziție se aplică, în adevăr, nu numai la caz de o imposibilitate absolută, când, de ex., s'a împrumutat vin dintr'o vie care a fost distrusă prin filoxeră (Guillouard, *Prêt*, 95; Baudry et Wahl, *Prêt*, 794), sau cărți a căror ediție s'a epuizat (Baudry, III, 831; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 793, 794), dar și în cazul în care ar fi foarte greu pentru împrumutat de a găsi lucruri de specia acelor care urmează a fi restituite, sau când găsindu-le, n'ar voi să le restituiească. Cpr. Thiry, IV, 165, p. 153. Baudry, III, 831. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 794 urm. P. Pont, *Petits contrats*, I, 199. Laurent, XXVI, 506. Troplong, *Prêt*, 284. — Veđi însă T. Huc, XI, 175.

este obligat a restitui de astă dată lucruri de aceeași calitate, el putând să plătească cu monete mai răle de cât acele primite, destul ca ele să aibă curs legal în momentul facerii plăței. De asemenea, el nu mai este obligat a restitui lucruri de aceeași specie (*idem genus*), putând să restituiească alte monete de cât acele primite, destul numai să dea suma numerică împrumutată în monete având curs legal în momentul plăței (art. 1578, § 1).

Datoria unei sume de bani este deci cărmuită de alte principii de cât cea care are de obiect celelalte lucruri fungibile, și aceasta pentru motivul că monetele au un curs oficial pe care îl fixează legea (curs legal), pe când celelalte lucruri au numai un curs comercial, care este mai mare sau mai mic, după abundența sau lipsa numerarului ⁽⁹⁾.

Așa dar, în materie de împrumuturi bănești și chiar de ori ce obligațiuni în genere având de obiect o sumă de bani, toți autorii recunoscând că dispoziția art. 1578 este generală, ear nu specială la împrumut ⁽¹⁰⁾, principiul este că plata se face în monete având curs legal în țară, și că creditorul este obligat să le primească după valoarea lor nominală din momentul plăței. Intâmplându-se o sporire sau o scădere a prețului monetelor, înainte de a sosi momentul plăței, debitorul trebuie să restituiească suma numerică împrumutată, și nu este obligat a restitui această sumă de cât în speciile (monetele) aflătoare în curs în momentul plăței (art. 1578, § 2).

Astfel, dacă greutatea unității monetare, adică a leului, care, în legislația actuală, este de 5 grame (art. 5 L. din 17 Martie 1890), ar fi, prin o altă lege, scoborâtă la 4 grame, ceea ce legiuitorul este liber de a face, debitorul ar putea să se libereze plătind cu monetele astfel reduse, cu toate că, în realitate, el ar restitui a cincea parte mai puțin de cât a primit. Și *vice-versa*, dacă greutatea leului s'ar urca de la 5 grame la 6, debitorul plătind cu moneda astfel urcată, ar plăti cu atât mai mult cu cât ea e superioară monetei

⁽⁹⁾ Cpr. Montesquieu, *Esprit des lois*, Liv. 22. Troplong, *Prêt*, 229.

⁽¹⁰⁾ Cpr. Pothier, *Prêt de consommation*, V, 36. Baudry, II, 1030. Laurent, XVII, 564. Aubry et Rau, IV, § 318, p. 159, nota 11. Duranton, XII, 91. Demolombe, XXVII, 258. Larombière, III, Art. 1246, No. 7. T. Huc, VIII, 40 și XI, 171. Al. Degré, *Dreptul* No. 80, din 1891. Troplong, *Vente*, I, 163.

Această regulă nu se mai aplică însă de câte ori monetele au fost considerate ca lucruri determinate în individualitatea lor, de ex., în materie de comodat (art. 1560) sau de deposit (art. 1604). Cpr. Aubry et Rau, *loco supra cit.* Duranton, XII, 92, 93. Cpr. și art. 1579, § 3 daos de legiuitorul nostru, după art. 1822 C. italian. Veđi asupra acestui din urmă text, Al. Degré, *Dreptul* No. 80 din 1891, p. 639.

primite, fără a fi în drept de a scădea diferența, plata, după art. 1578, trebuind să fie făcută în monetele aflătoare în curs în momentul efectuării sale ⁽¹¹⁾.

Eată un alt exemplu mai potrivit pentru țara noastră, unde rublele de argint rusești care, în timpul resboiului valorau 4 lei, au fost mai în urmă scăzute la 3 lei 70. Persoana care, în timpul resboiului ruso-turc ar fi împrumutat 400 lei în 100 ruble de argint, pe când rubla valora 4 lei, n'a putut să se libereze, în urma scăderii cursului legal a acestor monete, restituind 100 ruble, ci a trebuit, conform art. 1578, să adauge la această sumă 30 lei, diferența de curs de la contractarea împrumutului și până la achitarea lui. Debitorul, în specie, a plătit deci 30 lei mai mult de cât a luat ⁽¹²⁾.

Dispoziția art. 1578 fiind contrară tuturor noțiunilor economice, nu se justifică prin nici o considerație serioasă; de aceea ea este criticată de majoritatea autorilor ⁽¹³⁾, și de aceea unele legiuri străine prevăd că debitorul trebuie să întoarcă monete de aceeași specie și calitate. Astfel este, de exemplu, Codul austriac ⁽¹⁴⁾.

Dispoziția art. 1578 fiind exorbitantă, trebuie să decidem că, de câte ori schimbarea cursului monetelor a avut loc în urma expirării termenului împrumutului și după ce debitorul a fost pus în întârziere, această schimbare nu-i va aduce nici un folos, pentru că el fiind în culpă (*Qui in mora est culpa noa vacat* ⁽¹⁵⁾), nu poate trage foloase din această culpă. În asemenea caz, el nu

va restitui deci valoarea nominală, ci adevărata valoare a sumei împrumutate ⁽¹⁶⁾.

În fine, art. 1578 nu-ș va primi aplicațiunea sa, dacă părțile au stipulat anume că ori care ar fi variațiunea monetelor în cursul împrumutului, nu se va ținea nici o socoteală de această variațiune în momentul restituirei, și că, în ori ce caz, împrumutatul va restitui împrumutătorului o valoare egală în greutate cu cea primită. Art. 1578 nu interesează deci ordinea publică, pentru că părțile să nu-l poată înlătura prin convenția lor. Dacă, în Franția, se găsesc autori care dau dreptul particularilor de a se apăra în contra răătăcirii legiuitorului ⁽¹⁷⁾, apoi cu atât mai mult această soluțiune poate fi admisă la noi ⁽¹⁸⁾, unde putem trage, în această privință, argumente din art. 1579, § ultim, care nu există în Codul fr. și care s'a adaos de legiuitorul nostru după art. 1822 din Codul italian ⁽¹⁹⁾.

«Asemenea, dice acest text, (adecă regula cuprinsă în art. 1578) nu se va aplica când s'a făcut împrumutul în moneta de aur ori argint și s'a stipulat o restituțiune în aceeași specie și calitate, dacă (legea dice din greșală sa) se va altera valoarea intrensecă a monetelor, sau nu se vor putea găsi, sau vor fi scoase din curs, se va restitui echivalentul prețului intrensec ce acele monete avuseseră în timpul în care au fost împrumutate».

Am vădut că, de câte ori datoria consistă într'o sumă de bani, plata trebuie să se facă în monete de aur sau argint având curs în țară în momentul efectuării sale ⁽²¹⁾.

⁽¹¹⁾ Cpr. Paul Pont, *op. cit.*, I, 210. Laurent, XVII, 564 și XXVI, 509. Al. Degré, *Dreptul* din 1891, No. 80, p. 638. Aubry et Rau, IV, § 318, p. 159, n. 10. Duranton, XII, 91, T. Huc, VIII, 40.

⁽¹²⁾ Cpr. Alex. Degré, *Dreptul* No. 80 din 1891, p. 638.

⁽¹³⁾ Cpr. Baudry, II, 1030. Laurent, XXVI, 509. Massé-Vergé, IV, § 726, p. 464, n. 5. Paul Pont, *op. cit.*, I, 210.

⁽¹⁴⁾ «Schimbările introduse de lege în monete, dice art. 988 din acest Cod, fără alterarea titlului lor, privesc pe împrumutătorii. Plata i se face în moneta determinată dată de densus, de ex., într'o mie de galbeni împărătești, sau trei mii piese de câte 20 kr., fără a se ținea în samă rădicarea ori micșorarea valorii lor nominale în restimpul de la împrumut la plată. Dacă însă valoarea intrensecă a monetelor a fost modificată, plata trebuie să se facă în proporțiune cu valoarea intrensecă ce specia monetei împrumutate avea în momentul împrumutului». «Wird aber der innerer Werth geändert; so ist die Zahlung im Verhältniss zu dem inneren Werthe, den die gegebene Münz-Sorte zur Zeit des Darleihens hatte, zu leisten».

Eată cum art. 1328 din Codul Calimach traduce acest text: «Legiuitele prefaceri a celui din afară preț a monetelor, se socotesc în câștigul său paguba creditorului; deci dar el va primi plata capetelor în soiul monetelor dat de densus; afară numai de s'ar fi alcătuit într'alt chip, fără deosebire, dacă într'acest termen s'au suit ori s'au scădut acest preț; ear dacă prețul cel din lăuntru a monetei s'au prefăcut, atuncea datornicul nu se supune la vre o îndatorire pentru această».

⁽¹⁵⁾ Cpr. art. 1044, § 2, 1074, § 2, 1102, 1156, 1479, 1601, etc.

⁽¹⁶⁾ P. Pont, *op. cit.*, I, 211. Duranton, XII, 94 și XVII, 575.—Veđi însă Duvergier, XXI, *Prét*, 218. Troplong, *Prét*, 302.

⁽¹⁷⁾ Veđi în acest sens, P. Pont, *op. cit.*, I, 212. Baudry & Wahl, *Prét*, 752. Demante, VIII, 100 bis V. Duranton, XII, 93 și XVII, 577. Massé-Vergé, IV, § 726, p. 464, n. 5.—Majoritatea autorilor se pronunță în sens contrar. Veđi Pothier, *Prét de consommation*, V, 37. Laurent, XVII, 565. Demolombe, XXVII, 259. Troplong, *Prét*, 240. Aubry & Rau, IV, § 318, p. 159, t. și nota 12. Larombière, III, art. 1246, No. 7. Duvergier, *Prét*, 177. Guillaud, *Prét*, 82, etc.

⁽¹⁸⁾ Cpr. Al. Degré, *Dreptul* din 1891, No. 80, p. 638 urm.

⁽¹⁹⁾ Veđi asupra textului italian, reproduc de legiuitorul nostru, Giorgio Giorgi, *Teoria delle obbligazioni*, VII, 21, 24.

⁽²⁰⁾ Cpr. Al. Degré, *Dreptul*, loco *suprà cit.*

⁽²¹⁾ În lipsa unei convențiuni speciale, plata trebuie deci să se facă în moneta care are curs legal la locul efectuării sale. Cpr. Lyon-Caen & Renault, *Dr. comm.*, IV, 303. Despagnet, *Pr. de dr. international privé* (ed. a 3-a, 1899), 311, p. 614. Legea care determină valoarea monetelor este tot acea a locului unde trebuie să se facă plata, pentru că acolo debitorul este obligat a-și procura fondurile necesare la facerea plăței. Baudry & Wahl, *Prét*, 758. P. Fiore, *Diritto internaz. privato*, 298, 299. Guillaud, *Prét*, 85.—Chestiunea este însă controversată, și unii aplică, în specie, legea locului unde s'a încheiat contractul. Veđi Bar, *Theorie und Praxis der internat. Privatrechts*, II, 284, ed. a 2-a. Veđi și autorii citați de Baudry & Wahl, *op. cit.*, p. 402, n. 1 și 2.

Creditorul nu este însă obligat a primi monetele de argint de cât pentru suma maximum de 50 lei, ear monetele de bronz numai pentru suma de 5 lei (art. 8 și 14 L. din 17 Martie 1890)⁽²²⁾. Creditorul n'ar fi primit, în adevăr, o sumă egală acelei datorite, dacă plata ar fi putut să fie făcută pentru o sumă mai mare în monete de argint sau de bronz⁽²³⁾.

Monetele străine de argint, aramă și nikel nu au curs în România (art. 9 L. din 17 Martie 1890).

Se poate însă conveni ca plata unei sume de bani să se facă în monete străine determinate prin convenția părților (art. 969 C. C., 315 C. com.)⁽²⁴⁾.

Cât pentru biletele de bancă, creditorul nu poate fi obligat a le primi, dacă n'au fost anume prevădute în convenția părților, pentru că, după legea noastră, ele nu au curs legal și forțat pentru particulari⁽²⁵⁾. Ele nu sunt obligatorii de cât pentru casele Statului și stabilimentelor publice dependente de Stat (art. 14 L. din 17 April 1880, mo-

(22) Legea nefăcând nici o deosebire între particulari și Stat se înțelege că art. 8 și 14 din legea suscitată de la 1890 sunt aplicabile și Statului, de unde rezultă că nici el nu poate fi silit a primi monete de argint pentru mai mult de 50 lei, ear monete de bronz pentru mai mult de 5 lei. Cpr. Al. Degré, *Dreptul*, din 1891, No. 80, p. 642.— În Franția, din contra, casele publice sunt obligate a primi monete de argint sau de bronz pentru orî ce sume (art. 5 L. din 14 Iulie 1866 și Conv. monetară din 6 Nov. 1885, art. 6). Baudry, II, 1030. Aceiași soluție este admisă și în Germania (art. 9. L. monet. din 9 Iulie 1873). Cpr. Al. Degré, *loco supra cit.*, p. 643.

(23) Baudry, II, 1030.—Aceiași soluție este admisă și în legislațiile străine. Veđi, de ex., pentru Franția, Decretul din 18 Aug. 1810 și L. din 14 Iulie 1866; pentru Germania, L. din 9 Iulie 1873, etc.

(24) Laurent, XVII, 563. Baudry, II, 1030. Despagnet, *op. cit.*, p. 614, No. 311. T. Huc, VIII, 41, 459. Aubry & Rau, IV, § 318, p. 159, n. 9. Répert. Dalloz, *Oblig.*, 1755. Boistel, *Pr. de dr. comm.*, 799. Cas. fr. Sirey, 1899. 1. 270.— Dacă debitorul nu poate să-și procure banii străini cu care el s'a obligat a face plata, ea se va putea efectua în moneta națională, fiindu-se însă creditorului socoteală nu numai de valoarea curentă a monetei străine, dar și de valoarea intrinsecă a acestei monete convertite în alta. C. Bordeaux, 26 Ianuar 1831. Répert. Dalloz, *Oblig.*, 1755, nota 3. Cas. fr., 18 Nov. 1895. *Journ. de dr. internat.* (Clunet), anul 1896, p. 381. Cpr. T. Huc, *loco supra cit.* Despagnet, *op. și loco supra cit.* Pand. fr., *Oblig.*, I, 3321.

(25) Cpr. Al. Degré, *Dreptul* din 1891, No. 80, p. 641.— În Franția, biletele de bancă au, din contra, curs legal și forțat față de toată lumea. (Art. 1 și 2 L. din 12 Aug. 1870). Cpr. Cas. fr. D. P. 88. 1. 217. Lyon-Caen et Renault, *Dr. comm.*, IV, 303. Baudry, II, 1030, t. și n. 1. Această lege fiind de ordine publică și de interes general, părțile nu pot să derogae de la densa prin convenția lor (art. 5). Cpr. Baudry, II, 1030, p. 742. Vincent et Pénaud, *Dictionn. de dr. internat. privé*, V^o *Effets de commerce*, 88. Laurent, XVII, 560. Veđi și Lyon-Caen et Renault, *op. cit.*, IV, 762. Cas. fr. Sirey, 73. 1. 97 și nota lui Labbé,

dif. prin L. din 21 Iunie 1890 și 31 Mai 1892)⁽²⁶⁾.

Presupunând însă că o lege ar declara și la noi cursul forțat al biletelor de bancă față cu particularii, creditorul va putea neapărat fi silit a primi aceste bilete după valoarea lor nominală, pentru că legea care, în timpuri de crisă, stabilește cursul forțat al biletelor de bancă, este necontestat o lege de ordine publică. Asupra acestui punct nu mai încapă nici îndoială.

Chestiunea este însă de a se ști dacă creditorul va putea, în baza unei convențiuni speciale, să reclame diferența între valoarea reală a hârtiei monete și a speciilor metalice (*agio*). S'a ăis că asemenea convenție ar fi nulă, pentru că printr'ensă, părțile ar contraveni la o lege de ordine publică. Părerea contrară este însă mult mai juridică, pentru că, pe de o parte, convenția părților nu împedcă legea asupra cursului forțat de a-și produce efectele sale, întru cât biletele de bancă vor fi primite după valoarea lor nominală, ear pe de alta, părțile pot fixa, după cum ele înțeleg, cuantumul sumei datorite, ținend socoteală de diferența care există între valoarea nominală și valoarea reală a biletelor cu care urmează a se face plata. Prin anularea clausei relativă la *agio*, se violează, pe de o parte, echitatea și voința părților contractante, ear pe de alta, se permite debitorului de a se libera plătind mai puțin de cât datorește⁽²⁷⁾.

Creditorul n'ar putea de asemenea fi silit a primi drept plată valorile care circulează în comerț ca instrumente de credit și înlocuesc moneta, precum cambii, cecuri, etc. Remiterea unor polițe, bilete la ordine, etc., nu constituie, în adevăr, o plată reală și nici o dare în plată (*datio in solutum*)⁽²⁸⁾, ci numai o promisiune de plată.

În cât privește recipisele de depunere a mărfurilor în dokuri sau magasi generale (warante), girul lor către o a treia persoană strămutând propri-

(26) Plata fiind însă în genere cărmuită de legea locului unde ea trebuie să se facă, se înțelege că creditorul, în lipsa unei convențiuni care să determine că ea se va efectua în moneta metalică, nu va putea să refuze hârtia moneta, dacă ea ar avea curs forțat la locul fixat pentru efectuarea ei și aceasta chiar dacă hârtia ar fi fost substituită monetei metalice în urma convenției părților. T. Huc, VIII, 459. Vincent et Pénaud, *op. cit.*, V^o *Oblig.*, 63. P. Fiore, *Diritto internaz.*, 300. Cas. fr. Sirey, 73. 1. 97.— Veđi însă Massé, *Dr. comm.*, I, 611.

(27) Veđi în acest sens, Despagnet, *op. cit.*, 311, p. 614-615. Esperson, *Journ. Clunet*, anul 1882, p. 285. Cpr. Cas. rom. Bulet. S-a I, anul 1889, p. 630.— *Contră*, Cas. fr. Sirey, 73. 1. 97.

(28) Cpr. T. Huc, VIII, 39. Laurent, XVII, 561.— «Remiterea unor bilete la ordin, cambii, sau altor efecte de comerț, ăice art. 1170 din Codul spaniol de la 1889, nu va produce efectele unei plăți de cât atunci când aceste efecte vor fi plătite sau când ele vor perde valoarea lor prin greșala creditorului».

etatea mărfurilor depuse, asemenea transmitere constitue o plată în marfă, adică o *datio in solutum* ⁽²⁹⁾.

În privința cambiilor, art. 315 C. com. prevede că plata trebuie să se facă în moneda arătată într'însa, Aceasta nu este de cât o consecință logică a art. 969, după care convențiile legal făcute au putere de lege între părțile contractante, și a art. 1100, după care creditorul nu poate fi silit a primi alt lucru de cât acela ce i se datorește, chiar dacă valoarea lucrului oferit ar fi egală sau mai mare ⁽³⁰⁾.

În Franția, se controversează chestiunea de a se ști dacă debitorul poate plăti în altă monetă de cât cea indicată, ținându-se bine înțeles, socoteală de cursul Țilei în care se face plata ⁽³¹⁾.

În dreptul nostru, această chestie nu mai e controversată, căci art. 315 trimetându-ne la art. 41 C. com., acest din urmă text prevede că, de câte ori moneda arătată într'un contract nu are curs legal sau comercial ⁽³²⁾ în țară, și când cursul ei n'a fost determinat de însuși părțile contractante, plata poate fi făcută în moneda țării, după cursul ce va avea schimbul la vedere în ziua scadenței și la locul plății, ear când în acea localitate n'ar fi un curs de schimb, după cursul pieței celei mai apropiate, afară numai dacă contractul poartă clauza *efectiv* sau o altă asemenea, în care caz nu mai rămâne îndoială că plata va trebui să se facă în moneda prevădută de părți, pentru că, după cum foarte bine Țice Mancini: «nici o rațiune nu se poate învoaca pentru a împedica o stipulațiune perfect licită, și la a cărei îndeplinire un creditor poate să aibă un legitim interes» ⁽³³⁾.

⁽²⁹⁾ T. Hue, VIII, 39 Lyon-Caen et Renault, *Dr. comm.*, III, 347 urm. Cas. fr. D. P. 82. 1. 358. Cpr. art. 3, § 20 C. com., art. 5. urm. L. din 28 Iunie 1881 asupra magaziiilor generale, modif. prin L. din 6 Iulie 1892; art. 114 L. vămilor din 15 Iunie 1874. Veđi, în privința legis. franceze, L. din 28 Mai 1858, privitoare la mărfurile depuse în magaziiile generale.

⁽³⁰⁾ Cpr. Lyon-Caen et Renault, *Dr. comm.*, IV, 301. David Supino, *Il Cod. di comm. ital. commentato*, III, 302.

⁽³¹⁾ Veđi Lyon-Caen et Renault, *op. și loco supra cit.*, text și n. 1.

⁽³²⁾ Cursul comercial este acel care se stabilește de la sine prin abundența sau lipsa numerarului, ear cursul legal este acel oficial, fixat prin lege. Cpr. Troplong, *Prét*, 229, 230.

⁽³³⁾ «... Perché non vi e ragione di impedire una stipulazione perfettamente lecita, ed al cui adempimento un creditore può avere legittimo interesse. In tal caso. l'obbligo non è solamente di dare, ma anche di fare, ponendosi a carico del debitore col suo consenso espresso ogni diligenza, spesa, ed eventualità per proccacciarsi la specie effettiva promessa, etc.» Veđi D. Supino, *op. cit.*, III, 305. Cpr. Gr. Maniu, *Dr. comm.*, I. 69. C. N. Toneanu, *Idem*, I, 104.

Art. 244 din noul Cod german prevede că plata unei datorii de bani, plătabilă în monetă străină, se poate face în monetă germană, afară de cazul când s'a stipulat anume că plata trebuie neapărat să se facă în monetă străină. Conversiunea se face după cursul schimbului din timpul și locul plății. «Die Umrechnung erfolgt nach dem Kurswerthe, der zur Zeit der Zahlung für den Zahlungsort massgebend ist».

Tot în această ordine de idei, art. 625 din C. com. prevede că, dacă s'a stipulat prin contract că prețul lucrurilor asigurate va fi plătit în monetă străină, lucrurile vor fi prețuite în moneda țării, după cursul din timpul subscrierii poliței, afară de o convențiune contrară ⁽³⁴⁾.

În fine, trebuie să observăm că faptul de a nu primi monetele naționale adevărate și nealterate, nu se pedesește după legea noastră, ca contravenție polițienească, de oare-ce § 11 a art. 475 din Codul penal francez (art. 556, 4° C. pen. belg. din 1867) a fost cu drept cuvânt eliminat din Codul nostru, suveranitatea Statului nefiind desprețuită prin acest refus, fiind-că, în materie de monetă, Statul nu are rolul de suveran, ci de simplu mijlocitor ⁽³⁵⁾.

D. Alexandresco.

EXPLICAȚIUNI

LA

Noua lege a taxelor de timbru și înregistrare

Abia pusă în aplicare noua lege a taxelor de timbru și înregistrare, și ea presintă o sumă de dificultăți practice, provenite, fie din puțina precisiune a textelor, fie din lacunele ce există într'însa.

Așa unele dispozițiuni, se contrazic între ele, altele sunt susceptibile de două interpretațiuni; iar mai presus de toate, legea presintă lacune cari nu sunt de cât o scăpare din vedere a legiuitorului.

Prima dificultate, și cea mai importantă, de care ne lovim, este privitoare la citațiuni, și în special la predarea și înmânarea citațiunilor.

Știut este, că procesele-verbale de predarea citațiunilor ca și chitanțele sau dovezile de primirea lor, erau scutite de orî ce taxe, sub regimul legii vechi Art. 19 § 8 din legea veche după ce spune că citațiunile și orî-ce alte acte ce se transmit prin portărei etc., sunt supuse la taxa de 2 lei, apoi adaogă: «iar dovezile de primirea citațiunilor sau procesele-verbale de înmânarea lor vor fi gratuite». De altă parte § 12 de sub art. 18 din legea veche supunea la taxa de un leu, orî-ce procese-verbale dresate de portărei în beneficiul vre-unei părți și copiile lor, iar la

⁽³⁴⁾ Veđi asupra acestui text, Prospero Ascoli, *Il Cod. di comm. ital. commentato*, VI, 892.

⁽³⁵⁾ Cpr. Al. Degré, *Dreptul* din 1891, No. 80, p. 638.

fine adaogă : *afară de cele (procesele-verbale) relative la dările de citațiuni care sunt gratuite.*

Ce face legiuitorul nou ?

La § 8 de sub art. 20 (Art. 19 vechi), suprimă partea finală, privitoare la dovezile de citațiuni și la procesele-verbale de predarea lor ; iar § 12 de sub art. 18 din legea veche referitor la procesele-verbale în genere dresate de portărei în interesul părților după ce'l trece la taxa de 2 lei (art. 20 § 20) de la un leu, apoi suprimă frasa finală : *afară de cele relative la dările de citațiuni care sunt gratuite și o înlocuește cu cuvintele : și chitanțele de citațiuni.*

Până aci, nimic de zis : Chitanțele sau dovezile de primirea citațiunilor, nu vor mai fi gratuite, ele sunt supuse la taxa timbrului fix de 2 lei.

O singură cestiune se ridică numai, în cât privește procesele-verbale de predarea citațiunilor, și anume dacă aceste procese-verbale sunt deosebite de chitanțele de primire a citațiunilor și prin urmare supuse la o taxă deosebită. Asupra acestei cestiuni vom reveni îndată.

Când ajunge însă legiuitorul la capitolul privitor la scutiri, pare a fi scăpat din vedere că vorbise deja despre chitanțele sau dovezile de citațiuni și despre procesele-verbale de înmânarea lor în art. 20, și la § 32 de sub art. 41 strecoară printre scutiri dispozițiunea următoare :

Dovezile de primirea citațiunilor sau procesele-verbale de înmânarea lor, precum și încredințările luate de inginerii hotarnici pentru înmânarea citațiunilor sau a hotărnicilor.

Ce însemnează această dispozițiune ?

Dovezile de primirea citațiunilor sau procesele-verbale de înmânarea lor, sunt scutite de taxă ca și în legea veche ? Dar atunci, ce însemnare mai poate avea partea finală a § 20 de sub art. 20 care supune la taxa de 2 lei și *chitanțele de citațiuni* ? Căci din două, una : ori intențiunea legiuitorului a fost ca dovezile de primirea citațiunilor să fie supuse la taxa de timbru și atunci finele § 20 de sub art. 20 are rațiune de a fi, iar partea primă a aliniatului 32 de la scutiri devine o inutilitate ; ori cugetul legiuitorului a fost să se menție în legea veche și atunci ce mai caută frasa finală din § 20 de sub art. 20 ?

Iată o primă dificultate : contradicere flagrantă între două dispozițiuni, una supuind la taxă un act, pe care cea-l'altă 'l scutește.

Pentru a se atenua această contradicere s'a zis că § 32 de sub art. 41, este referitor nu la chitanțele sau dovezile de primirea citațiunilor transmise prin portărei în pricină ordinare, ci la cele date de către inginerii hotarnici în materie de hotărnicii.

Pentru a ne convinge dacă acest mod de a vedea poate să subsiste, vom transcri în întregul lor dispozițiunile legii așa cum a fost prezentată de guvern deliberării corpurilor legiuitoare, paralel cu textele legii vechi, adăogând sub fie-care dispozițiune observațiunile sau notele ce le găsim în Proiectul de lege.

Legea veche

§12 (art. 18). Ori ce procese-verbale dresate de portărei, sau de către funcționarii și agenții administrativi în beneficiul vre unei părți, precum și copiile lor, afară de cele relative la dările de citațiuni care sunt gratuite.

Dispozițiuni propuse

Trecut la 2 lei, art. 21

Va se zică modificarea ar consta în aceea că ori-ce procese verbale dresate de portărei afară de cele relative la predarea citațiunilor, de la taxa de un leu s'a'u trecut la taxa de 2 lei. De unde ar urma ca dispozițiunea aceasta să se găsească întocmai sub articolul de trimitere al proiectului (§ 20 art. 21).

Ce găsim însă la § 20 de sub art. 21 din proiectul guvernului ?

§ 20. Ori-ce procese verbale, dresate de portărei sau de către funcționarii sau agenții administrativi, în beneficiul vre-unei părți, precum și copiile lor și *chitanțele de citațiuni* ⁽¹⁾.

Iar în nota de sub acest paragraf se zice : *trecut de la un leu art. 18.*

Inexact, pentru că nu era numai o trecere pur și simplu a aliniatului de sub un articol la un alt articol, ci mai conținea un adaos și o suprimare ; adică se suprima din vechiul aliniat frasa : *afară de cele relative la dările de citațiuni care sunt gratuite și se adaoga cuvintele : și chitanțele de citațiuni.*

(1) Dispozițiunea aceasta se găsește întocmai la § 20 de sub art. 20 din legea actuală. Singura modificare ce i s'a adus în parlament a fost numai schimbarea de numerotație.

Cu alte cuvinte, în acest aliniat intențiunea bine definită a legiuitorului a fost de a supune la aceeași taxă de timbru, *chitanțele sau dovezile de citațiuni*, cu procesele-verbale în genere, dreșate de către portărei.

O mică observație facem numai, că ultimele cuvinte din acest paragraf 20 'și-ar fi avut locul mult mai bine în aliniatul referitor la citațiuni.

Ce găsim însă, în paragraful care tratează despre citațiuni? Transcriem iarăși dispozițiunea din legea veche, paralel cu aceia propusă de guvern, adăogând și nota corespunzătoare.

Legea veche

§ 8 (art. 19). Citațiunile și ori-ce alte acte ce se transmit de portărei ori de către funcționarul său agenții administrativă uneia din părți și care nu vor fi supuse altei taxe de timbru mai mare; iar dovezile de primirea citațiunilor sau procesele-verbale de înmânarea lor vor fi gratuite. Asemenea vor fi gratuite și încredințările luate de inginerii hotarnici pentru înmânarea citațiunilor și hotărnicilor.

Dispozițiuni propuse

§ 8 (art. 21). Citațiunile și ori-ce alte acte ce se transmit de către portărei ori de către funcționarul său agenții administrativă uneia din părți și care nu vor fi supuse altei taxe de timbru mai mare.

Ultimele două aliniate s'au trecut la scutiri.

În nota din proiectul guvernului dar, notă explicativă, găsim că s'au trecut la scutiri ultimele două aliniate, adică cel privitor la dovezile de primirea citațiunilor sau procesele verbale de înmânarea lor, și încredințările luate de inginerii hotarnici pentru înmânarea citațiunilor și hotărnicilor.

Și consecințe cu sine, legiuitorul, când ajunge la capitolul privitor la scutiri trece § 32 pe care l transcriem mai sus și care nu este de cât o copie fidelă a acestor două aliniate din § 8 de sub art. 19 pe care legiuitorul însă-și spune că le-a trecut la scutiri.

Ast-fel privită cesiunea, mai poate exista vre-o îndoială că § 32 de sub art. 41 relativ la scutiri nu se referă numai la citațiunile date de către inginerii hotarnici? Evident că nu. Acest paragraf are o interpretare mai largă, el îmbrățișază nu numai încredințările luate de inginerii hotarnici pentru înmânarea citațiunilor sau a hotărnicilor, dar și dovedile sau chitanțele de primirea citațiunilor ca și procesele-verbale de înmânarea lor.

Dar atunci se naște întrebarea: ce vom decide față cu dispozițiunea precisă și categorică a § 20

de sub art. 21 (art. 20 din lege) care supune la taxă *chitanțele de citațiuni*? Care din aceste două dispozițiuni atât de diametral opuse, primează pe cea-l'altă? Dacă avem în băgare de seamă ideea ce a condus pe legiuitor și mai cu seamă scopul pe care l'a urmărit prin modificarea legii asupra taxelor de timbru și înregistrare, soluțiunea nu este greu de găsit. Ideia de fiscalitate fiind în primul rând scopul urmărit de legiuitor, această idee va predomina în toată aplicațiunea legii, și prin urmare, cu toată contrazicerea ce există între cele două aliniate despre cari vorbim mai sus, în privința dovezilor sau a chitanțelor de citațiuni, se va aplica § 20 de sub art. 20 iar nici de cum § 32 de sub art. 41 de la scutiri.

(Va urma)

I. N. Cesărescu

Doctor în Drept din Paris, Avocat

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE, Secția I

Audiența de la 7 Februarie 1900

Președenția D-lui GR. LAHOVARI, Președinte

Gheorghe Vasiliu cu Paraschiv și Ivanciu Batog

Competință. — Judecătoriale de pace. — Competința lor civilă. — Acțiune pauliană. — Valoare mai mică de 1500 lei. — Cine o judecă. — (Art. 55 și 62 din legea judecătorialelor de pace și art. 975 Codul civil).

Judecătoria de ocoale fiind competiți, să judece toate acțiunile mobiliare și imobiliare până la valoarea de 1500 lei de ori ce natură ar fi, afară de acelea prevăzute de aliniatul 2 din articolul 62 al legii judecătorialelor de pace, urmează că și acțiunea pauliană acordată creditorilor prin art. 975 din Codul civil de a ataca actele viclene făcute de debitorii în prejudiciul drepturilor lor, intră în competița judecătorialelor de ocoale a o judeca când valoarea litigiului nu trece peste 1500 lei.

Decisiunea 57/900. — Casată, în urma recursului făcut de Gheorghe Vasiliu, sentința tribunalului Tulcea cu No. 202/99, dată în proces cu Paraschiv și Ivanciu Batog.

Curtea,

Ascultând citirea raportului făcut de d-l consilier Al. Degré;

Pe d-l avocat Popov în dezvoltarea motivelor de casare;

Pe d-l avocat Măgură în combateri;

Deliberând,

Asupra motivelor de casare invocate:

«Greșită interpretare și aplicare a art. 5 din legea autentificării actelor și eroare grosieră de fapte. Re-

sultă din acțiunea mea că am cerut la judecătoria ocolului Tulcea să anuleze vânzarea imobilelor prevăzute în actul autentificat de trib. Tulcea la No. 760 din 4 Septembrie 1896, intervenit între Paraschiv Batog debitorul meu și Ivanciu P. Batog fiul, ca făcut în fraudă drepturilor mele; și trib. susține că am cerut anularea actului autentificat de trib., adică a instrumentului care constată vânzarea; cea ce judecătoria nu ar fi competentă a face față cu art. 5 din legea autentificării actelor, care exclude din competența judecătorilor de ocol, autentificarea actelor de vânzare imobiliară și prin consecință susține tribunalul că exclude și cererile de anulare a unor asemenea acte că de și în dispozitivul cărței de judecată se zice că se anulează actul de vânzare; din considerante însă și din acțiune rezultă că judecătorul a înțeles că anulează vânzarea făcută ca fiind făcută în fraudă.

«Din eroare de fapte a rezultat și greșita interpretare și aplicare a art. 5 din legea autentificării.

«Violarea art. 55 din legea judecătorilor de ocol combinat cu art. 975 din Cod. civil.

«Rezultă din acțiunea intentată că obiectul procesului este anularea vânzării mobilelor prevăzute în actul autentificat de tribunalul Tulcea, ca făcută în fraudă drepturilor mele; Că acțiunea mea este o acțiune personală și mobilă, acțiune pauliană, și că valoarea obiectului fiind mai mică de 1500 lei era de competența judecătoriei de ocol, că chiar dacă valoarea imobilelor ar fi fost mai mare de cât cea declarată prin acțiune ceea-ce nici nu s'a contestat, totuși tribunalul nu putea după art. 64, de cât să mă oblighe a complecta timbrul și a evoca fondul, judecând procesul în primă instanță».

Având în vedere sentința supusă recursului, din care rezultă că Gheorghe Vasiliu recurentul de azi, creditor cu 900 lei al intimatului Paraschiv Batog, văzând că acesta, prin act autentificat de tribunal, a vândut fiului său Ivanciu Batog, toată averea sa, a pornit o acțiune revocatorie în contra lui Paraschiv și Ivanciu Batog. Judecătorul de ocol din Tulcea prin cartea de judecată cu No. 491/98, admite acțiunea și hotărăște că vânzarea fiind făcută în fraudă recurentului, nu 'i este opozabilă; intimatului, făcând apel, a ridicat dinaintea tribunalului excepțiunea că după art. 5 din legea autentificării actelor vânzarea fiind autentificată de trib., judecătorul de ocol, care e inferior tribunalului nu era competent să o anuleze și trib. prin sentința atacată azi cu recurs admite excepțiunea și respinge acțiunea ca rău introdusă înaintea judelei de ocol;

Considerând că după art. 55 și 62 din legea judecătorilor de pace, judecătorii de ocol sunt competenți de a judeca toate acțiunile mobiliare și imobiliare până la valoarea de 1500 lei de ori-ce natură afară de acelea prevăzute de al. 2 din acest din urmă articol;

Că prin urmare, și acțiunea pauliană acordată creditorilor prin art. 975 Cod civil, de a ataca actele viclene făcute de debitorii în prejudiciul drepturilor lor, intră tot în căderea judecătorilor de ocol când valoarea nu trece de 1500 lei;

Considerând că art. 5 din legea autentificării actelor pe care s'a întemeiat tribunalul când a admis excepțiunea este privitor la competența judecătorilor de ocol numai în ceia ce privește autentificarea actelor prevăzute în acest art. care rămâne exclusiv în competența tribunalelor, spre a le autentifica chiar când valoarea obiectului ar intra în competența acelor judecătorii, iar nu și la judecarea diferitelor acțiuni ce ar putea isvorî din cauza unor asemenea acte;

Considerând că ast-fel fiind, și întru cât acțiunea în specie, după cum se constată din petiția introductivă de instanță, fiind o acțiune revocatorie a vânzării, ca făcută de intimatul Paraschiv Batog în fraudă recurentului, apoi numai printr'o eroare grosieră de fapt, tribunalul privind acțiunea ca făcută pentru anularea actului de vânzare, ceia ce nu era în realitate, și printr'o greșită interpretare a art. 5 din legea autentificării actelor, precum și prin violarea dispozițiilor art. 55 și 62 din legea judecătorilor de pace, a ajuns la soluție, că judele de ocol era necompetent, și deci, din aceste puncte de vedere mijloacele de casare fiind întemeiate, cată a se admite ca atare.

Pentru aceste motive, Curtea, casează, etc.

INFORMAȚIUNI

Senatul a luat în discuțiune ieri proiectul de lege relativ la modificarea mai multor articole din legea pentru recrutare.

Intre modificările propuse este și dispozițiunea prevădută de art. 22 bis din legea în vigoare, relativ la termenul de serviciu redus pentru o clasă de tineri, cari întrunesc oare-cari condițiuni, înlocuind termenul de 6 luni, cu acela de un an; în schimb însă, cel care a făcut serviciul, nu va mai fi obligat să obțină gradul de oficer în rezervă, ci va fi trecut în congediu urmând pozițiunile clasei căreia aparține.

O altă modificare, e relativă la casurile de dispensă cari se reduc, schimbând unele din ele în casuri de dispensă de serviciu permanent și trecând pe dispensați d'a dreptul în trupa cu schimbul.

De altă-parte, se întinde termenul serviciului redus, la tinerii ce se destina agriculturii și meseriilor.

Mai sunt și alte mici modificări dar de o mai puțină importanță.

Legea asupra taxelor de timbru și înregistrare prezentând mai multe dificultăți în aplicarea ei, rugăm pe toți d-nii magistrați, avocați ca și pe d-nii Portărei, să trimită la redacția jurnalului «Curierul Judiciar» sau la primul nostru redactor d. I. N. Cesărescu, strada Fortunei 6, observațiunile și nedumeririle ce ar avea asupra tuturilor cestiunilor dubioase sau neprevăzute în mod precis de lege, pentru a le tranșa pe cale de discuțiune și de interpretare prin jurnalul nostru.